

Referanser: KM 10/15, KR 57/15, KR 16/16

Arkivsak: 16/666 - 29 (16/10236)

Saksdokumenter:

Forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke

Sammendrag

Kirkerådet har i lengre tid mottatt henvendelser fra medlemmer og andre enkeltpersoner med krav om at Den norske kirke bør innføre nye måter å foreta inn- og utmeldinger på som er mer i takt med den digitalisering som foregår ellers i samfunnet. Særlig i forbindelse med kirkevalgene har det vært etterlyst mulighet for enkelt å undersøke medlemskapsstatus og melde seg inn i eller ut av Den norske kirke.

Kirkerådet har i møte 3.–5. desember 2015 vedtatt at det åpnes for en elektronisk selvbetjeningsløsning for innmelding i og utmelding av Den norske kirke, jf. sak KR 57/15. På bakgrunn av en anmodning fra Kirkerådet til departementet, har regjeringen 5. februar 2016 fremmet forslag om endring av kirkeloven som åpner for at Kirkemøtet eventuelt skal kunne legge til rette for mer omfattende bruk av elektroniske løsninger ved innmelding og utmelding av Den norske kirke, jf. Prop. 55 L (2015–2016).

For å etablere en elektronisk selvbetjeningsløsning må forskrift 4. januar 2006 nr. 6 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke endres. Forslaget i Prop. 55 L (2015–2016) legger myndighet til å fastsette slik forskrift til Kirkemøtet. Kirkerådet inviterer derfor til at Kirkemøtet 2016 skal vedta ny forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

Forslag til ny forskrift har vært sendt ut på høring med høringsfrist 7. mars 2016. Høringen gav tilnærmet full oppslutning om det utkastet til forskrift som var foreslått.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet gjøre følgende vedtak:

Med forbehold om Stortingets behandling av Prop. 55 L (2015-2016) vedtar Kirkemøtet med hjemmel i kirkeloven § 8 nummer 8 fjerde ledd følgende forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke:

§ 1. Innmelding

Innmelding i Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet bestemmer. Den som melder seg inn i Den norske kirke, må være døpt og skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- e) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- f) opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livvsynssamfunn i Norge er brakt til opphør.

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at lovens vilkår er til stede.

§ 2. Utmelding

Utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest.

§ 3. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

§ 4. Varsling

Når inn- og utmelding skjer hos Kirkerådet, skal det innen rimelig tid gis melding til vedkommendes bostedsmenighet etter nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves forskrift 4. januar 2006 nr. 6 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

Saksorientering

Kirkerådet har i lengre tid mottatt henvendelser fra medlemmer og andre enkeltpersoner med etterlysning av at Den norske kirke innfører nye måter å foreta inn- og utmeldinger på i takt med den digitalisering som foregår ellers i samfunnet. Behovet ble for alvor tydeliggjort i forbindelse med utsending av valgkort før kirkevalget høsten 2015, da det ble etterlyst en mulighet for enkelt å undersøke medlemskapsstatus og melde seg inn i eller ut av Den norske kirke. Krav om selvbetjeningsløsning for det formål å kunne melde seg ut av kirken, bredte seg på ulike sosiale medier sommeren og høsten 2015. Særlig blant personer som feilaktig har stått oppført i registeret, har interessen vært stor for en utmeldingsfunksjon over internett.

I dag foregår innmelding i Den norske kirke ved at den enkelte personlig møter opp ved menighetskontoret i det soknet der vedkommende er folkeregistrert bosatt. For utmeldinger er det i tillegg adgang til å fylle ut et utmeldingsskjema og sende dette til den lokale menigheten eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). Kirkerådet skal videresende henvendelsen til kirkebokføreren på bostedet.

Kirkerådet har i møte 3.–5. desember 2015 vedtatt at det åpnes for en elektronisk selvbetjeningsløsning for innmelding i og utmelding av Den norske kirke, jf. sak KR 57/15. I Prop. 55 L (2015–2016) om endringer i kirkeloven har regjeringen også fremmet forslag som åpner for at Kirkemøtet eventuelt kan legge til rette for mer omfattende bruk av elektroniske løsninger ved innmelding og utmelding av Den norske kirke (jf kirkeloven § 3 nr 8). Departementet og Kirkerådet har i fellesskap sett et behov for å innføre en slik løsning raskest mulig, og helst allerede fra sommeren av. Dette under forutsetning av at Stortinget vedtar lovendringen.

For å etablere en elektronisk selvbetjeningsløsning må forskrift 4. januar 2006 nr. 6 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke endres. Forslaget i Prop. 55 L (2015–2016) legger myndighet til å fastsette slik forskrift til Kirkemøtet. Kirkerådet legger på den bakgrunn opp til at Kirkemøtet 6.–12. april 2016 skal vedta ny forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

Bakgrunn

En elektronisk selvbetjeningsløsning er et IKT-basert system der enkeltpersoner selv kan sjekke og administrere sitt medlemskap ved hjelp av en sikker, nettbasert tjeneste. En selvbetjeningsløsning har flere åpenbare fordeler; registreringer vil kunne bli effektivert umiddelbart slik at en unngår saksbehandlingstid, personer vil kunne motta en kvittering eller attest automatisk og man vil redusere manuelt kontorarbeid betydelig både ved Kirkerådet og ved lokale menighetskontorer. En nettbasert selvbetjeningsløsning vil i stor grad kunne utvikles ved bruk av kjente løsninger og kjent teknologi, og etter all sannsynlighet være forbundet med en akseptabel sikkerhetsrisiko.

Regjeringen har i lovproposisjonen gitt mulighet for elektronisk selvbetjeningsløsning for inn- og utmelding, ved mindre justeringer i kirkeloven § 3 nr. 8, som skal lyde som følger (endringer i kursiv):

Innmelding i, og utmelding av Den norske kirke skjer *ved henvendelse* til kirkebokføreren på bostedet *eller til Kirkerådet*. Utmelding kan *alltid* skje

skriftlig. Er vedkommende bosatt i utlandet, rettes henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted her, eller såfremt vedkommende ikke har hatt bosted her, til den kirkebokfører *Kirkerådet* bestemmer.

Melding etter nr 2-4 skjer ved personlig eller skriftlig henvendelse til kirkebokføreren på barnets bosted. Er barnet bosatt i utlandet, gjelder regelen i første ledd tredje punktum tilsvarende.

Den som mottar henvendelse etter reglene foran, skal påse at lovens vilkår er til stede, foreta registrering i kirkeboken og gi attest om det som blir registrert.

Kirkemøtet gir nærmere regler om fremgangsmåten ved innmelding og utmelding og melding etter dette nummer, herunder om hvilke opplysninger som kan kreves.

Under forutsetning av at Stortinget vedtar regjeringens forslag, vil det være mulig for Kirkemøtet å fastsette en ny forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke hvor det åpnes for en elektronisk selvbetjeningsløsning, eventuelt mulig for Kirkemøtet å delegere til Kirkerådet å fastsette denne.

Det er verd å merke seg at departementet i denne omgang ikke har foreslått endringer i ordningen med tilhørighet for barn. Departementet uttalte at det

«ellers [er] enig i at det er behov for endring av bestemmelsene i henholdsvis kirkeloven og trossamfunnsloven om barns tilhørighet. Departementet tar sikte på å komme tilbake til dette spørsmålet i en annen sammenheng» (Prop. 55 L (2015–2016) side 44).

Saken er derfor avgrenset til spørsmål om innmelding i og utmelding av medlemmer i Den norske kirke. Videre er saken avgrenset til de prinsipielle og kirkerettslige sidene av regler om innmelding og utmelding. Den går derfor ikke inn i nærmere detaljer og tekniske spesifikasjoner ved en elektronisk selvbetjeningsløsning.

I tillegg til momentene ovenfor, vil Kirkerådet også peke på at en elektronisk selvbetjeningsløsning vil kunne bidra til et kvalitetssikret medlemsregister, noe som er viktig for Den norske kirkes omdømme. KIFOs tros- og livssynsundersøkelse fra 2012 viste at kirkens medlemsregister virket inn på nordmenns holdning til kirken. Spesielt gjelder dette de som ikke er medlem av Den norske kirke. Registerfeil har ifølge KIFO være medvirkende til en skepsis til kirkens medlemsregister.

Forslaget til endring i kirkeloven og dermed også i forskriften innebærer at Kirkerådet vil få et ansvar som tilsvarende det ansvaret som i dag ligger på den lokale kirkebokfører. Det innebærer at Kirkerådet skal påse at lovens vilkår er oppfylt, registrere handlingen og ved forespørsel utstede attest på inn- eller utmelding.

Nærmere om elektronisk utmelding

I dag skjer utmelding av Den norske kirke ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). Kirkerådet skal videresende henvendelsen til kirkebokføreren på bostedet. Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut. Departementet har lagt til grunn at en skannet kopi av et underskrevet dokument er gyldig.

Frem til utgangen av 2012, da alle kirkelige handlinger skulle registreres i de papirbaserte kirkebøkene, hadde Kirkerådets plikt til å videresende disse henvendelsene en særlig funksjon, nemlig innføring i kirkeboken. Etter innføringen av elektronisk kirkebok i 2012, er det etter Kirkerådets oppfatning ikke lenger samme behov for videresendelse av slike meldinger. Ordningen er i dag etter Kirkerådets oppfatning for byråkratisk og tungvint.

En mulig negativ konsekvens av en selvbetjeningsløsning, er faren for flyktige, innfallspregede utmeldinger. Kirkerådet har som utgangspunkt at medlemskap i en kirke bør være en relasjon man bærer med seg livet ut, og i det minste endrer et begrenset antall ganger. Dette bør imidlertid ikke være til hinder for at de som vil melde seg ut, kan få gjort dette raskt og enkelt. Kirkerådet mener at det også i dag er enkelt å bli registrert både ut av og inn i medlemsregisteret. De aller fleste som sender korrekt utfylt utmeldingsskjema til sin lokale menighet, blir registrert ut av medlemsregisteret første virkedag.

Nærmere om elektronisk innmelding

Vilkårene for å melde seg inn i Den norske kirke er at vedkommende er døpt, registrert som bosatt i Norge eller norsk statsborger bosatt i utlandet og ikke medlem av et annet tros- eller livssynssamfunn i Norge. Det er videre et vilkår at den som vil melde seg inn, er over 15 år. Barn under 15 år kan kun meldes inn av foreldre eller verge.

Ved innmelding var det inntil 2012 et krav at den det gjaldt egenhendig måtte underskrive i kirkeboken og med det erklære innmelding i Den norske kirke. Etter utviklingen av de papirbaserte kirkebøkene og innføring av elektronisk kirkebok, skal innmelding fremdeles foregå ved personlig fremmøte hos kirkebokfører på bostedet.

Endringen i forskriften legger til rette for at det skal være mulig å kunne melde seg inn i Den norske kirke på andre måter enn ved oppmøte, for eksempel ved at personer som er døpt, også kan melde seg inn i Den norske kirke ved en elektronisk selvbetjeningsløsning.

En innvending mot dette er at enkelte personer da kan tenkes å melde seg inn i kirken uten å være døpt. Det er en teologisk forutsetning for medlemskap i Den norske kirke at vedkommende er døpt.

En annen innvending er hvorvidt en selvbetjeningsløsning har gode nok mekanismer for å unngå at personer som melder seg inn i Den norske kirke, samtidig står oppført i et av de andre registrerte trossamfunnene. Dobbelmedlemskap bør unngås. Personer oppført som medlem i flere trossamfunn skaper merarbeid både for myndighetene og for trossamfunnene som må rydde opp i sine medlemslister.

Den som mottar henvendelsen om innmeldingen skal se til at vilkårene for innmelding er oppfylt. Gjennom dagens regelverk anses dette ivaretatt gjennom det personlige møte mellom den som søker innmelding og kirkebokfører. Kirkerådet vurderer det slik at behovet for korrekte opplysninger også vil være tilstrekkelig ivaretatt dersom de kommer i form av et utfylt og signert skjema.

Det er i dag ikke et krav om å fremvise dåpsattest ved innmelding. Enkelte kirkesamfunn opererer ikke med skriftlig dokumentasjon på gjennomført dåp. Slike opplysninger kan også være vanskelig å få tak i ved for eksempel adopsjon ved dåp i et

kristent trossamfunn i utlandet. I stor grad er kirkebokfører derfor også i dag nødt til å stole på den som henvender seg. Ved mulighet for elektronisk innmelding er det nødvendig at det opplyses tydelig om kravet om dåp for å bli medlem. Det bør også gis eller lenkes til en utfyllende informasjon om hvordan dåp kan finne sted, dersom en ikke er døpt fra før. I en nettløsning vil vedkommende måtte svare på spørsmålet om man er døpt og om mulig gi informasjon for eksempel om tid og sted for dåp. Det forutsettes at personer som er døpt i Norge er i stand til å finne ut sted og dato for dåp, og at dette skal kunne dokumenteres dersom det skulle finnes nødvendig.

Kirkerådet vil videre peke på at det rettslig sett er krav om dåp for å være medlem av Den norske kirke, jf. kirkeloven § 3 nr. 7. En feiloppføring i medlemsregisteret for Den norske kirke gjør derfor ikke en person til medlem av Den norske kirke rettslig sett.

Også når det gjelder medlemskap i annet registrert trossamfunn er det Kirkerådets vurdering at det ikke er opplagt at en selvbetjeningsløsning vil medføre økt antall dobbeltmedlemskap mot Den norske kirke, selv om ordningen med direkte kontakt mellom den som vil melde seg inn og kirkebokfører faller bort. Kirkerådet vil presisere at det kun er anledning til å be om opplysning og ikke dokumentasjon om medlemskap i annet trossamfunn. Heller ikke i dag er det av personsensitive grunner anledning til å spørre om dokumentasjon på medlemskap i annet trossamfunn, men det kan opplyses om muligheten til selv å benytte Brønnøysundregistrenes ordning for å få vite om en står oppført i et annet tros- eller livssynssamfunn.

I begge disse tilfellene vil skjema for elektronisk innmelding kunne utformes slik at det er nødvendig å fylle ut alle felt korrekt for å få innmeldingen registrert. Hvis en ikke har alle opplysninger det spørres om, blir man bedt om å henvende seg til lokal kirkebokfører.

Innmelding som et pastoralt ansvar

Dagens ordning med personlig henvendelse til kirkebokfører er et uttrykk for at loven anerkjenner at disse handlingene, spesielt innmelding, innebærer en grad av pastoralt ansvar. Det kan hevdes at prestens ansvar for innmelding er en funksjon som er relatert til dåpsfullmakten, noe som kan tilsi at det er en oppgave som bør ivaretas av kirkebokføreren, slik at presten kan følge opp og gi et tilpasset tilbud til den som vil melde seg inn i Den norske kirke.

Forslaget om en eventuell elektronisk selvbetjeningsløsning for innmelding reiser således et spørsmål om i hvilken grad håndtering av innmeldinger blir tilstrekkelig ivaretatt ved en slik løsning. Kirkerådet vil peke på at endringene som følger av elektronisk kirkebokføring, allerede til en viss grad har endret kirkebokførerens behandling av inn- og utmeldinger. Utmelding kan også i dag skje skriftlig, og ved innmelding er det ikke lenger nødvendig å signere i kirkeboken. Det må videre antas at den som bevisst melder seg *inn* i kirken, også har eller ønsker å ha en relasjon til Den norske kirke og bli nærmere kjent med hva kirken står for. Uansett vil det være vanskelig å sette høyere krav til senere deltakelse fra en person som aktivt melder seg inn, enn fra en som blir medlem ved dåpen.

For menigheten og kirkebokførende prest vil det likevel være et viktig behov å bli varslet, spesielt når noen har meldt seg inn. Slik kan man gi en oppfølging i etterkant. Utfordringen vil her være å finne tekniske løsninger som er effektive, tar tilstrekkelig hensyn til personvernet og har en økonomisk ramme som gjør det realistisk å kunne

utvikle slike løsninger. Kirkerådet ser det slik at det vil være mulig å få til en akseptabel løsning innenfor akseptable kostnadsrammer. Det kan skje ved automatisk utsending av e-post til den adressen som er registrert i Enhetsregisteret. Denne meldingen vil av personvern hensyn ikke inneholde navnet på den ut- eller innmeldte, men vil gi den lokale kirkebokfører beskjed om at det har skjedd en endring i medlemsregisteret i vedkommende sokn. På bakgrunn av dette foreslås det at en ny § 4 om varsling av lokalmenigheten innarbeides i forskriften. Tidligere § 4 blir § 5.

Det må så være opp til den lokale kirkebokfører og menighet å lage rutiner for hvordan man vil følge opp personer som melder seg inn i Den norske kirke elektronisk.

Ut fra en samlet vurdering har Kirkerådet kommet til at en selvbetjeningsløsning også må inneholde muligheten for å kunne melde seg inn. Et spørsmål Kirkerådet vil utrede nærmere, er om den årlige gjennomgangen av trossamfunnenes medlemslister, som gjøres i perioden februar-mars hvert år, vil kunne gi svar på om digitale innmeldinger i Den norske kirke genererer flere dobbeltmedlemskap mot andre trossamfunn.

Høring

Forslag til ny forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke ble sendt ut på en kort høring 9. februar 2016. På grunn av de knappe tidsmarginene ble høringsfristen satt allerede til 7. mars.

Høringsnotatet ble sendt til biskopene og bispedømmerådene, 22 utvalgte fellesråd og menighetsråd, de teologiske utdanningsinstitusjonene samt prestenes fagforeninger.

Innen fristen var det kommet inn i alt 25 svar. Av disse var 10 fra biskoper/bispedømmeråd, 13 fra fellesråd og menighetsråd og 2 fra fagforeninger.

Spørsmålsstillinger

Høringsinstansene ble bedt om å besvare tre spørsmål:

1. *Støtter høringsinstansen Kirkerådets forslag om å åpne for elektronisk selvbetjeningsløsning for utmelding av Den norske kirke?*
2. *Støtter høringsinstansen Kirkerådets forslag om å åpne for elektronisk selvbetjeningsløsning for innmelding i Den norske kirke?*
3. *Har høringsinstansen synspunkter på utkastet til ny forskrift.*

Høringsinstansens syn

Utmelding

Samtlige høringsinstanser sluttet seg til forslaget om å åpne for elektronisk selvbetjeningsløsning for utmelding. Flere kommenterte at en slik løsning ville være tids- og dermed arbeidsbesparende. Typisk kommenterer f.eks. Strøm menighetsråd:

Dette er en stor innsparing i form av medgått tid på å håndtere tjenesten fra kirkekontor og kirkeråd.

Tromsø kirkelige fellesråd skriver likedan:

Ordningen vil være tidsbesparende og gi færre feilkilder.

Det er imidlertid også flere, bl.a. Hamar bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd og Møre biskop og bispedømmeråd, som har kritiske merknader til at utmelding kan bli for enkelt. Borg bispedømmeråd skriver:

En svakhet er at inn- og utmeldinger i større grad vil få preg av å være rene ekspedisjonsoppgaver, og den pastorale oppgaven som tidligere ble ivaretatt av kirkebokføreren i soknet ved å tilby samtale ved inn-/utmelding kan bortfalle. Det bør derfor etableres rutiner der det går melding til lokal kirkebokfører/sokneprest som kan følge opp inn- og utmeldinger med tilbud om samtale og pastoral oppfølging.

Ett tema er bortfall av rettigheter. Stavanger bispedømmeråd skriver:

Det anbefales at nett-utmeldelsen gir god informasjon om de bortfall av rettigheter som en utmelding medfører.

En kommentar som også går igjen hos rundt halvparten av høringsinstansene, er at det ved utmelding automatisk bør gå en melding til bostedsmenigheten og/eller kirkebokføreren. Typisk skriver Oslo bispedømmeråd:

Det er ønskelig at bostedssokn blir automatisk varslet ved inn- og utmelding.

Hamarøy menighetsråd påpeker også at tjenesten bør inneholde både post- og bostedsadresse, av hensyn til utsending av utmeldingsattest.

Enkelte høringsinstanser har påpekt at utmelding kunne skje i to omganger, ved at man fikk tilbakemelding på utmeldingen, som så måtte bekreftes, for å hindre spontane utmeldelser. Horten menighetsråd skriver:

Utmeldingen må bekreftes før utmeldingen er gyldig. Felt med årsak til utmelding. Dette feltet kan, men må ikke besvares.

Innmelding

Også på spørsmål om innmelding var svaret i stor grad bekræftende. Mulighet for effektivisering ble også her nevnt som en positiv effekt. Kirkelig fellesråd i Oslo påpekte dessuten at det ikke bør være vanskeligere å melde seg inn i enn å melde seg ut av Den norske kirke. Likedan skriver Bjørgvin bispedømmeråd:

Innmelding reiser nokre andre problemstillinger enn ved utmelding, men må ikkje bli for komplisert.

I spørsmålet om innmelding ble det imidlertid også uttrykt flere betenkeligheter. En gjennomgående kommentar var bortfallet av den personlige kontakten med menigheten. Mange påpekte her i enda større grad nødvendigheten av at menigheten ble varslet ved elektronisk innmelding. Stavanger bispedømmeråd skriver f.eks.:

Det anbefales at det sendes melding til den lokale menighet for at denne skal ta kontakt med den innmeldte.

Likedan skriver Stavanger kirkelige fellesråd:

En innmelding bør gi opplevelse av å bli ønsket velkommen til Den norske kirke.

Stavanger kirkelige fellesråd mener også at den forelåtte løsningen gir tilstrekkelig dokumentasjon:

En avkrysning på om man er døpt og mulighet for å opplyse om hvor og når, samt en bekreftelse på at en ikke er medlem av et annet trossamfunn, vil etter vårt skjønn ivareta det et frammøte og en signatur på et skjema har som funksjon i dagens løsning.

En del andre høringsinstanser har imidlertid vært bekymret for om dokumentasjon på dåp og at den innmeldte ikke er medlem i annet kirkesamfunn må være forsvarlig ivaretatt. Hadsel menighetsråd/kirkelige fellesråd gjør dette til en forutsetning for sin tilslutning:

For å bli medlem i kirken er det en forutsetning at man er døpt og at en ikke er medlem av andre trossamfunn. Dersom det kommer tilfredsstillende løsninger for å kunne dokumentere disse tingene støtter likevel menighetsrådet forslaget om å åpne for elektronisk selvbetjeningsløsning også for innmelding.

Presteforeningen skriver likeledes:

Presteforeningen er opptatt av at innføring av mulighet for elektronisk selvbetjeningsløsning ikke må svekke dåpen som medlemskriterium i Den norske kirke. Det må foreligge en gyldig egenerklæring. Det må være mulig å laste opp elektronisk kopi av dåpsattest eller tilsvarende dokumentasjon.

Agder og Telemark bispedømmeråd er opptatt av at opplysning om at medlemskap i annet trossamfunn er opphørt, må endres til *dokumentasjon* av dette.

To høringsuttalelser, fra Møre biskop og bispedømmeråd og fra Fagforbundet Teologene, gav ikke sin tilslutning til forslaget om elektronisk innmelding. Nidaros bispedømmeråd var delt i sitt svar, da fem medlemmer gav sin tilslutning og fem medlemmer gikk imot forslaget om elektronisk innmelding.

Møre biskop og bispedømmeråd skriver:

Når det gjelder innmelding i form av å ville komme tilbake igjen, forutsetter Møre biskop og Møre bispedømmeråd at dette finner sted etter en modningsprosess hvor sjelesorgsamtaler eller deltakelse i den lokale menigheten er en del av den erfaringen som fører vedkommende tilbake til kirken.

Samme instans mener også at det bare rent unntaksvis vil være vanskelig å få fatt i dokumentasjon for dåp:

Regelverket må da ikke utformes som at det er regelen, men nettopp unntaket. Også her vil en samtale med den som ønsker innmelding kunne avklare og i stor grad sannsynliggjøre at dåp har funnet sted.

Fagforbundet Teologene finner ikke å kunne støtte elektronisk innmelding:

...fordi vi mener autentiseringen av vilkårende, da særlig dåp, ikke er godt nok ivaretatt i forslaget slik det nå foreligger.

Nidaros bispedømmeråd bringer argumenter både for og imot en elektronisk løsning for innmelding:

Elektronisk innmelding kan finne systemer som tydeliggjør vilkårene for å bli medlem og slik sett medfører ikke elektronisk innmelding en innholdsmessig endring fra dagens situasjon.

Svakheten er knyttet til det pastorale perspektivet. Elektronisk innmelding er upersonlig, og det kan være bostedsført menighet i liten grad vil kunne opprette kontakt med den nyinnmeldte. Ved innmelding er det sannsynlig med et visst kirkelige engasjement hos kandidaten, og det er naturlig at vedkommende kommer i kontakt med kirkebokførende menighet og blir tatt imot hos den.

Synspunkter på utkastet til ny forskrift

Det er få synspunkter på selve teksten til forskriften. De av høringsinstansene som ikke gir tilslutning til elektronisk innmelding foreslår naturlig nok å endre forskriften i henhold til dette. Flere høringsinstanser foreslår også en endring i forskriften der det presiseres at bostedsmenigheten må varsles ved ut- og innmelding.

Horten menighetsråd mener det ikke er tilstrekkelig å bare endre på dagens forskrift:

Forskriften tar ikke fullt ut konsekvensen av at man velger en elektronisk løsning. Forskriften bør skrives på nytt og ikke bare justeres.

Oslo bispedømmeråd har følgende kommentar til § 1:

Det synes noe underlig at det presiseres at norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelse til kirkebokføreren på siste bosted, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet bestemmer. Det synes da som man ikke kan foreta en elektronisk utmelding til Kirkerådet. Vi mener siste del av setningen kan endres til å bli «eventuelt til Kirkerådet», men bedre kanskje at hele setningen bortfaller helt, jf. § 2 der dette (..) ikke er nevnt i det hele tatt.

Noen høringsinstanser, Os menighetsråd og Møre bispedømmeråd peker på at innmeldte kan ha en annen menighetstilknytning enn soknemenigheten. Os sokneråd skriver:

I prinsippet er ein knytt til den kyrkjelyd som femner om det geografiske området ein bur i. Det er opna for at ein kan vera registrert i ein annan kyrkjelyd og da må ein ha høve til å bli registrert der ein faktisk høyrer til i praktisk samanheng.

Os peker særlig på dem som vil knytte seg til en døvemenighet.

Møre biskop og bispedømmeråd er inne på det samme, og uttaler at en drøfting av kirkeloven § 4. Videre sies det om innmelding (som man uttaler må skje ved personlig henvendelse):

Fremmøte skal være i bostedssoknet eller det soknet ved forespørsel vil gi samtykke til at vedkommende kan ha stemmerett i.

Som en følge av dette presiserer også denne høringsinstansen at bestemmelsen om at Kirkerådet ved utmelding skal videresende henvendelsen til kirkebokføreren på bosted/døvemenighet bør videreføres.

Kirkerådets vurdering

Kirkerådet merker seg at det er en tilnærmet unison tilslutning blant dem som har uttalt seg, til en omlegging av forskriften for inn- og utmelding av Den norske kirke som åpner for at dette kan gjøres elektronisk ved henvendelse til Kirkerådet.

Kirkerådet har også merket seg at en rekke høringsinstanser har uttrykt forbehold knyttet til endringen, selv om det i langt de fleste tilfeller ikke har vært avgjørende for konklusjonen. Forbeholdene har vært knyttet til tre forhold, hvorav to først og fremst gjelder innmelding. For det første lokalmenighetens behov for å bli varslet når noen av dens medlemmer melder seg inn eller ut. For det andre behovet for en pastoral oppfølging, som til nå har vært et ansvar lagt på lokal kirkebokfører/prest. For det tredje behovet for tilstrekkelig sikkerhet for at de opplysningene som gis er korrekte.

Når det gjelder varsling av lokalmenigheten er Kirkerådet enig i at dette er et viktig hensyn, og har innarbeidet det i utkastet til ny forskrift.

Flere høringsinstanser har også uttrykt bekymring over at kravet om dåp og eventuell utmelding av andre kirkesamfunn ikke vil bli godt nok dokumentert med utkastet til forskrift. Til det vil Kirkerådet bemerke at kravet til dokumentasjon er det samme som i dagens forskrift. Forskjellen er at opplysningene nå kan gis skriftlig, men Kirkerådet er enig med Stavanger kirkelige fellesråd i at opplysninger som er gitt i et skjema som vedkommende har signert vil gi en tilsvarende sikkerhet som ved personlig fremmøte. Det er videre tekniske utfordringer knyttet til et slikt krav om dokumentasjon som i praksis vil hindre en elektronisk innmelding på dette tidspunkt.

Enkelte høringsinstanser har lagt sterk vekt på det pastorale ansvaret knyttet til innmelding. Det gjelder særlig Møre biskop og bispedømmeråd, som gjør dette til et avgjørende punkt. Til dette vil Kirkerådet bemerke at det også her synes å være forutsatt en mer omfattende praksis enn den som gjelder under dagens regelverk. Beskrivelsen, som er gjengitt over, synes heller ikke å være helt treffende. Det må antas at en betydelig andel av dem som melder seg inn i Den norske kirke enten er naturaliserte nordmenn som er døpt i utlandet eller personer med fortid eller bakgrunn fra andre kirkesamfunn. Kirkerådet kan derfor ikke si seg enig i at de pastorale hensyn ikke er tilstrekkelig ivaretatt, dersom kirkebokfører blir varslet om en innmelding.

Kirkerådet har videre merket seg kommentaren fra Oslo bispedømmeråd vedrørende norske statsborgere bosatt i utlandet. Kirkerådet har også merket seg innspillene fra Møre bispedømmeråd og biskop og Os sokneråd om mulighet for innmelding i en annen menighet enn bostedsmenigheten, f.eks. en kategorialmenighet. Det er i Prop. 55 L (2015-2016) ikke foreslått lovendringer på disse punktene, og forskriften kan derfor heller ikke endres her.

Forslag til forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke:

Endringer markert med overstryking og kursiv.

§ 1. Innmelding

Innmelding i Den norske kirke skjer ved ~~personlig~~-henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet ~~departementet~~ bestemmer. Den som melder seg inn i Den norske kirke, må være døpt og skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn *ifølge folkeregisteret*,
- b) bostedsadresse *ifølge folkeregisteret*,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- e) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- f) *opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør.*

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at lovens vilkår er til stede. forespørre vedkommende om eventuelt medlemskap i annet tros- eller livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør. Dersom dette er tvilsomt, kan kirkebokføreren kreve dokumentasjon av utmelding.

§ 2. Utmelding

Utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). ~~Kirkerådet skal videresende henvendelsen til kirkebokføreren på bostedet.~~ Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn *ifølge folkeregisteret*,
- b) bostedsadresse *ifølge folkeregisteret*,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest.

§ 3. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

§ 4. Varsling

Når inn- og utmelding skjer hos Kirkerådet, skal det innen rimelig tid gis melding til vedkommendes bostedsmenighet etter nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft *fra den tid Kirkerådet bestemmer*. Samtidig oppheves forskrift 4. januar 2006 nr. 6 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utviklingen av en nettbasert selvbetjeningsløsning for utmelding er prissatt til 2,5 mill. kroner, og vil være en del av en større satsing på selvbetjeningsløsninger. Det forventes også at en nettbasert selvbetjeningsløsning vil bidra til en forenkling, avbyråkratisering og effektivisering både for Kirkerådet og menigheter.

I perioder har Kirkerådet leid inn vikarer for å håndtere alle henvendelser, og selv om ikke alle vil benytte seg av en internettløsning, er det i et større, samfunnsøkonomisk perspektiv lite fremtidsrettet å ha betydelige stillingsressurser knyttet til å viderefremme utmeldingsskjemaer for personer som vil melde seg ut av kirken. Det legges også vekt på at håndtering av utmeldingsskjemaer innad i Den norske kirke har vært mangelfull og resultert i at personer som har meldt seg ut av kirken, likevel ikke er tatt ut av medlemsregisteret.

Kirkerådet vil her gi en omtrentlig oversikt over antall skriftlige henvendelser medlemsregistrerteamet mottar gjennom en gjennomsnittlig uke (utenom kirkevalg):

A) Sjekk av medlemsstatus i medlemsregisteret	120
B) Utmeldinger, som skal videresendes lokal kirkebokfører	100
C) Henvendelser om ulike ordninger knyttet til de kirkelige handlingene, slik som fadderskap, tilhørighet, bosatt, flytting mm – henvendelser som krever mer saksbehandlede svarbrev	10
D) Brukerstøtte, henvendelser fra de ca 900 lokale saksbehandlerne	40

I tillegg mottar medlemsregistrerteamet forholdsvis jevnlig innsynsbegjæringer, mediehenvendelser og brev fra ulike offentlige organer i forskjellige ærender. En selvbetjeningsløsning vil redusere henvendelsene etter bokstavene A) og B) til et minimum. Også svar på enkelte spørsmålsstillinger i gruppen C) vil det være mulig å legge på et sted som blir tilgjengelig innenfor en sikker innlogging / ID-porten. For fullstendighetens skyld skal det også opplyses om at mange henvender seg også telefonisk. Medlemsregisteret kjøper i dag tjenester fra Kirkepartner tilsvarende et halvt årsverk for betjening av disse. Kirkerådet tar det ikke for gitt at antall telefonhenvendelser nødvendigvis vil bli redusert med en selvbetjeningsløsning.

På landsbasis er det gjennomsnittlig ca. 20 innmeldinger og ca. 210 utmeldinger per uke (tall fra 2014).

Kirkerådet antar at inn- og utmeldinger som gjennomføres av Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister), bør registreres på bostedssoknet.

Kostnadsestimeringen baserer seg på at forskriften ikke legger opp til at det må utvikles noen digital samhandling mellom lokal kirkebokfører og Kirkerådet / Det sentrale medlemsregister ved bruk av selvbetjeningsløsning. Det er heller ikke tatt høyde for at det skal vedlegges noe dokumentasjon utover en type egenmelding om dåp og at det ikke foreligger medlemskap i andre trossamfunn. Dersom det gjøres endringer i forskriftsteksten som berører dette, kan konsekvensen bli at det ikke er budsjettdekning for å utvikle en selvbetjeningsløsning som er i tråd med forskriften.

Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1. Innmelding

Paragrafen er endret for å åpne for at innmelding kan skje ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Det følger av kirkeloven § 3 nummer 8 tredje ledd at den som mottar slik henvendelse, skal påse at lovens vilkår er til stede, foreta registrering i kirkeboken og gi attest om det som blir registrert. Det presiseres at innmelding kan være ved personlig fremmøte eller skriftlig. Ved skriftlig innmelding skal denne være underskrevet og datert, alternativt autentisert etter nærmere bestemmelse av Kirkerådet, for eksempel gjennom ID-porten. Det er presisert at det må gis opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør, fordi det er åpnet for skriftlig innmelding. Tidligere lå det til kirkebokføreren å forespørre vedkommende om dette. Det er videre presisert at fullt navn og bostedsadresse skal være i tråd med det som er registrert i folkeregisteret.

Til § 2. Utmelding

Paragrafen tydeliggjør at utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Bestemmelsen om videresending av henvendelsen til kirkebokføreren på bostedssoknet er tatt ut i denne sammenheng, og satt inn i en ny § 4, hvor den får en annen funksjon. Kirkerådet vil med dette ha anledning til å effektivere utmeldinger, uten å sende henvendelsen videre til kirkebokførende prest i bostedssoknet. Det presiseres at utmelding skal være underskrevet med personlig signatur og dato *eller* være autentisert etter nærmere bestemmelse gitt av Kirkerådet. En autentisering må kunne sikres gjennom sikker innloggingsløsning, for eksempel gjennom ID-porten. Det er videre presisert at fullt navn og bostedsadresse skal være i tråd med det som er registrert i folkeregisteret.

Til § 3. Saksbehandlingstid

Paragrafen er i hovedsak en videreføring av gjeldende ordning, men med et nytt ledd som tar høyde for at henvendelse om inn- eller utmelding til Kirkerådet kan besvares i form av attest gjennom en elektronisk selvbetjeningsløsning.

Til § 4. Varsling

En ny paragraf, som ivaretar behovet for at det lokale soknet blir gjort oppmerksom på at et medlem har trådt ut eller kommet til, og dermed kan forestå en oppfølging dersom man finner det tjenlig. Bestemmelsen vil antas å særlig ha betydning ved innmelding, da det i den sammenhengen kan være behov for å følge opp det nye medlemmet pastoralt og sosialt. Kirkebokføreren i soknet vil kunne gjøre søk i medlemsregisteret for å få oversikt over innmeldte og utmeldte personer i soknet.

Til § 5. Ikrafttredelse

Forskriften kan ikke tre i kraft før de foreslåtte endringene i kirkeloven § 3 nummer 8 trer i kraft, jf. Prop. 55 L (2015–2016). Det foreslås derfor at Kirkerådet gis myndighet til å fastsette når forskriften trer i kraft fra.

Forslag til ny forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke

Kirkerådet ber Kirkemøtet gjøre følgende vedtak:

Med forbehold om Stortingets behandling av Prop. 55 L (2015-2016) vedtar Kirkemøtet med hjemmel i kirkeloven § 8 nummer 8 fjerde ledd følgende forskrift om innmelding i og utmelding av Den norske kirke:

§ 1. Innmelding

Innmelding i Den norske kirke skjer ved ~~personlig~~ henvendelse til kirkebokføreren på bostedet *eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister)*. Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som ~~Kirkerådet departementet~~ bestemmer. Den som melder seg inn i Den norske kirke, må være døpt og skal gi følgende opplysninger:

- g) fullt navn *ifølge folkeregisteret*,
- h) bostedsadresse *ifølge folkeregisteret*,
- i) fødselsnummer (11 siffer),
- j) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- k) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- l) *opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør.*

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at lovens vilkår er til stede. forespørre vedkommende om eventuelt medlemskap i annet tros- eller livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør. Dersom dette er tvilsomt, kan kirkebokføreren kreve dokumentasjon av utmelding.

§ 2. Utmelding

Utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet (Den norske kirkes medlemsregister). ~~Kirkerådet skal videresende henvendelsen til kirkebokføreren på bostedet.~~ Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- e) fullt navn *ifølge folkeregisteret*,
- f) bostedsadresse *ifølge folkeregisteret*,
- g) fødselsnummer (11 siffer),
- h) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, *eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.*

Dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest.

§ 3. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

§ 4. Varsling

Når inn- og utmelding skjer hos Kirkerådet, skal det innen rimelig tid gis melding til vedkommendes bostedsmenighet etter nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves forskrift 4. januar 2006 nr. 6 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke.